

den, ligesom der bebudes et særskilt bind om landsarkiverne 1921–55.

Det foreliggende bind er velredigeret, og skønt knap i formen giver det det væsentlige. Det er opdelt sagligt efter Rigsarkivets forskellige arbejdsområder (seglsamling, fotografisk atelier, publikationsvirksomhed o.s.v.), men desuden behandles mere almindelige forhold som f. eks. arkivoverenskomster med udlandet, arkivaliers tilgængelighed. Endelig skal fremhæves de værdifulde oversigter over afleveringer fra centraladministrationen og over afleverede privatarkiver og de ikke mindre vigtige kassationsbestemmelser (her havde det nok været af interesse at få en redegørelse for de principper, der har været lagt til grund). En alvorlig anke mod bogen, der vil have interesse for mange historikere og historisk arbejdende amatører, er den for en publikation som denne ganske urimelige pris af 25 kr.

Vagn Dybdahl.

A. Falk-Jensen og H. Hjorth-Nielsen: *Candidati og examinati juris 1736–1936. Candidati politices 1852–1936. Candidati actuarii 1922–1936. III–IV. (Gad 1957 og 1958). 458 og 395 s.*

Selv om de to udgivere nu er nået alfabetet ud med deres forbilledlige værk (de to første bind er anmeldt i Jyske samlinger, Ny række III, s. 138–140 og 282), synes de dog ikke tilbøjelige til at slippe de jurister, statsvidenskabelige kandidater og aktuarer, som de begge i så mange år har ofret tid og kræfter på. Værket vil blive endeligt afsluttet med et femte bind, der skal indeholde navne-register til samtlige – ca. et halvthundredetusinde navne. Det foreliggende IV bd. er suppleret med 15 sider rettelser og tilføjelser, hovedsagelig dødsfald fra tiden efter trykningen af de enkelte bind, men også reelle rettelser, som det videre arbejde har givet anledning til.

Finn H. Lauridsen.

Olav Christensen: *Bibliografi over sønderjysk slægtstavelitteratur. 2. udgave. (Kommissionsanstalten, 1959). 98 s.*

Den energiske sønderjyske historiker Olav Christensen har med denne nyudgave af bibliografien fra 1949 føjet et nyt betydningsfuldt led til sit forfatterskab. Den nye udgave har 1.191 numre mod 1. udgaves 768, og selv om kredsen af »sønderjyske« slægter nok kan forekomme noget vid, er den tilstræbte fuldstændighed påskønnelsesværdig, og mange historikere vil være taknemmelige for den hjælp, bogen vil yde. Jævnligt omfatter bibliografien også 1-blads tryk og dupliserede slægtstavler, her havde en henvisning til de institutioner, hvor de findes, sikkert været på sin plads. Arkivar Peter Kr. Iversen slutter bogen med et tillæg på 18 sider, hvori han giver en fortegnelse over det sønderjyske landsarkivs efterhånden ret omfattende samling af manuskripter om sønderjysk personalhistorie.

Vagn Dybdahl.

Jørgen Friis: *Slægten Simonsen fra Rugaard. Med indledning af Niels Friis. (1958). 125 s.*

Den fynske slægt Simonsen rummer hverken nogen særlig bemærkelsesværdig social udvikling eller sammensætning; den er af bondeoprindelse og dens medlemmer træffes i dag i højst forskellige erhvervsgrupper. Heller ikke dens slægtbog skiller sig i formel henseende ud fra den store mængde; men den er uhyre nyttig for den samfundsinteresserede historiker som de fleste af sin art. Slægtens betydeligste skikkelse, Simon Andersen Amager (1751–1842), er dog virkelig interessant. Han begyndte som herskabskusk og overtog siden sin fædrenegård i Amager (Vigerslev sogn) som fæster. I adskillige år drev han ved siden af en omfattende studehandel, der i 1781 satte ham i stand til

sammen med sin svigerfader at købe hovedgården Rugård med den dertil hørende Rugårds Mølle; 1784 blev han eneejer og udvidede i øvrigt sine besiddelser flere gange frem til 1816, idet end ikke de vanskelige økonomiske forhold i århundredets begyndelse synes at have været ham til nogen hindring. Redaktør Niels Friis har som indledning til slægtbogen skrevet en udmærket biografi af Simon Amager; han blev på sin egn en førerskikkelse, men han var samtidig til sin død gårdfæster i fødesognet, en ganske ejendommelig samfundsplacering.

Foruden denne indledning og stamtaflen bringer bogen et uddrag af en dagbog ført på Rugård i årene 1834-59 af Simon Amagers søn Bendt og hans hustru Amalie Simonsen. På trods af de meget kortfattede, daglige notater giver den dog et levende billede af familiens liv og dens kontakter, der tæller såvel Frederik VII som kronprins i Odense og historikeren Vedel Simonsen som egnens landmænd.

Finn H. Lauridsen.

Henning Heilesen: Randers Klosters historie. (Udgivet af Randers Kloster i jubilæumsåret, 1958). 297 sider.

Reformationen var et socialt tilbageskridt, siger arkivar Henning Heilesen i det statelige skrift om Randers hospital, han har udarbejdet i anledning af stiftelsens 400 års jubilæum. De klostre, der i middelalderen havde varetaget omsorgen for syge og fattige, blev nedlagt, og noget nyt kom foreløbig ikke i deres sted. Reformationen lærte de danske, at de skulle gifte sig og intet give til de fattige, siger en anden forfatter spottende. Først i slutningen af Christian III's regering blev en del af det forrige gejstlige gods, som staten havde konfiskeret, anvendt til oprettelse af milde stiftelser, bl.a. i Randers, hvis hospi-

tal fik sin første fundats den 10. december 1558. Det blev rigt udstyret med kirketiender og en del jordegods og er den dag i dag en af landets mest velhavende stiftelser.

Stiftelsens oprindelige navn var Randers hospital. Ordet hospital betød i ældre tid ikke sygehus, i hvert fald ikke i vor forstand. Hospitalerne var stiftelser for gamle, svage og arbejdsudygtige mennesker. Der optoges kun fattige syge. En velhavende mand kunne ikke lade sig indlægge for at søge helbredelse. Og medens nutidens sygehuse ikke optager uhelbredeligt syge som lamme, blinde o.l., stod fortidens hospitaler netop åbne for sådanne. Men da ordet hospital efterhånden er blevet en gængs benævnelse for sygehus, fik Randers hospital ved kgl. resolution i 1949 sit navn ændret til Randers kloster, der heller ikke er nogen heldig benævnelse.

Dramatiske begivenheder har der ikke været i Randers hospitals historie. Forfatteren har derfor været henvist til at gøre rede for hospitalets svingende økonomiske forhold gennem tiderne, derunder de ret hyppigt forefaldende underslæbssager, bygningshistorien og det indre liv i hospitalet, der før 1868 også rummede sindssyge blandt sine lemmer.

Til denne gennemgang af hospitalets historie, der fylder godt halvdelen af festskriftet, slutter sig som anden del meget udførlige personalhistoriske oplysninger om medlemmer af hospitalets direktion og inspektion, forstandere, præster, degne, læger, økonomer, portnere og organister. I den forbindelse kan som supplement oplyses, at den Lave Gundesen, der ifølge forfatteren blev hospitalspræst ca. 1641, i virkeligheden blev præst ved hospitalet allerede 1638 efter tidligere at have været sognepræst i Falslev-Kærby (Aarhus bispearkiv. Onsild herredsbog.)

Endelig bringer festskriftet som tredje del en lang række dokumenter til